

ZARZĄDZENIE NR 11/2017
WÓJTA GMINY RYTWIANY
z dnia 30.03.2017r.

w sprawie przyjęcia Planu działań: Wykorzystanie potencjału endogenicznego
Gminy Rytwiany.

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt. 1a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.), zarządza się co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Plan działań: Wykorzystanie potencjału endogenicznego Gminy Rytwiany w brzmieniu określonym w załączniku nr 1 do zarządzenia.

§ 2

Nadzór nad wykonaniem Zarządzenia powierzam Sekretarzowi Gminy Rytwiany.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Wójt Gminy Rytwiany
Grzegorz Forkasiewicz

Załącznik Nr 1 do zarządzenia nr 11/2017 z dnia 30.03.2017r.

PLAN DZIAŁAŃ

Wykorzystanie potencjału endogenicznego Gminy Rytwiany.

*Wykonawca:
Gmina Rytwiany*

Marzec 2017

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

**Opracowano zgodnie z wytycznymi do
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego
na lata 2014-2020**

WSTĘP

Turystyka jest jedną z ważniejszych dziedzin gospodarki Gminy Rytwiany. Walory architektoniczne i przyrodnicze gminy są unikalne nie tylko w skali regionu, ale całego kraju. Sektor turystyczny, jest jednym z najbardziej rozwijających się w krajach europejskich, dostarcza nowych miejsc pracy, wytwarza znaczne przychody oraz rozwija cywilizacyjnie i kulturowo obszary często zaniedbane lub zdegradowane. Fundusze Unii Europejskiej, wspierające turystykę są istotnym czynnikiem pomagającym rozbudowywać branżę turystyczną.

Celem głównym Planu Działań jest „Wykorzystanie potencjału endogenicznego Gminy Rytwiany”. Wyjątkowym miejscem zlokalizowanym w centrum miejscowości Rytwiany jest zespół obiektów po byłej gorzelni.

Przedmiotowe obiekty są w złym stanie technicznym. W latach 70 ubiegłego wieku zakończona została produkcja wyrobów alkoholowych, od tamtego czasu obiekt jest nieużytkowany. Brak przeprowadzania bieżących napraw, konserwacji jak również pożar który zniszczył znaczna część budynku głównego spowodowały, że obiekt nie może być bezpiecznie użytkowany. W celu dostosowania obiektu do nowego przeznaczenia konieczne jest przeprowadzenie kompleksowej przebudowy.

Obiekt przeznaczony na Browar & Hotel SPA stanowi zespół budynków starej gorzelni. Powierzchnia całkowita zabudowy wynosi ok. 1161m², powierzchnia użytkowa wynosi ok. 2250m², kubatura zabudowy 1161m². Budynki są w złym stanie technicznym, który uniemożliwia ich normalną eksploatację. W celu przystosowania obiektów do pożądanego stanu, konieczne jest przeprowadzenie gruntownej przebudowy.

Podstawowe prace do wykonania:

- Osuszenie budynków.
- Odgrzybienie ścian.
- Wykonanie izolacji ścian budynku.
- Skucie tynków.
- Wymian więźb dachowych.
- Wymian pokryć dachowych.
- Wymiana stropów.
- Wykonanie nowych ścian działowych.

- Wykonanie instalacji: elektrycznych, CO, wododno-kanalizacyjnych, teleinformatycznych oraz klimatyzacyjnych.
- Budowa basenu.
- Budowa boiska rekreacyjno-treningowego.

Wyposażenie obiektu:

- Wyposażenie browaru.
- Wyposażenie restauracji.
- Wyposażenie części SPA.
- Wyposażenie pokoi.
- Wyposażenie siłowni oraz sali treningowej.
- Wyposażenie sali kinowej.
- Wyposażenie muzeum.

Gmina Rytwiany planuje:

- a) budowę tężni solnej i wodnego kina plenerowego w Rytwianach
- b) wyeksponowanie walorów turystycznych ruin zamku w Rytwianach poprzez wykonanie wizualizacji oraz częściowe odkrycie i odrestaurowanie murów
- c) budowę nowych oraz oznakowanie istniejących ścieżek rowerowych.

Realizacja inwestycji stworzy nowy produkt turystyczny o zasięgu co najmniej regionalnym, w oparciu o zasoby architektoniczno-przyrodnicze w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej Gminy Rytwiany, jak również województwa świętokrzyskiego.

Plan Działań stanowi wykaz zadań do realizacji. Ich realizacja uzależniona jest od pozyskanych środków zewnętrznych. Prace nad dokumentem sprzyjały prowadzeniu dialogu z partnerami z sektora społecznego, gospodarczego oraz społecznością lokalną. Plan działań będzie wykorzystywany w opracowywaniu dokumentów konkursowych dotyczących udzielania wsparcia finansowego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

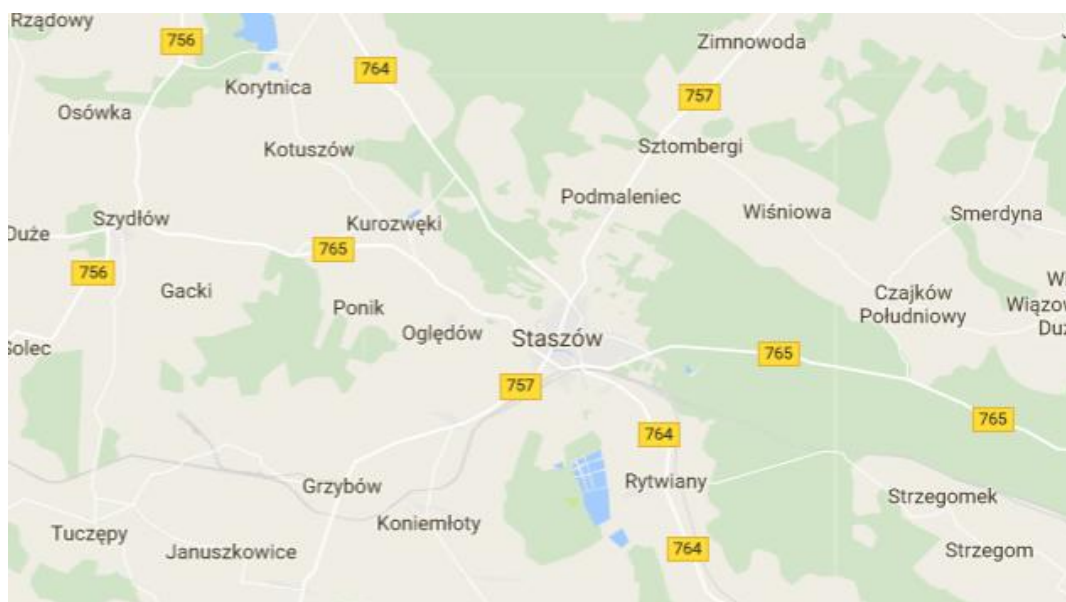
1. Lokalizacja obszaru endogenicznego

Inwestycje planowane do realizacji obejmują obszar Gminy Rytwiany położonej w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego:

Powierzchnia Gminy Rytwiany wynosi 125 km² co stanowi 13,50% powierzchni powiatu staszowskiego, liczba ludności wynosi 6 358 co stanowi 8,67% ludności powiatu staszowskiego.

Głównym ciągiem komunikacyjnym na terenie Gminy Rytwiany jest droga wojewódzka nr 764 (Kielce - Staszów - Połaniec).

Gmina Rytwiany zaściana jest nad rzeką Czarną, przy drodze wojewódzkiej nr 764, na odcinku Staszów – Połaniec.

Lokalizacja Gminy Rytwiany, źródło: www.google/maps.pl

2. Lokalizacja planowanej inwestycji

Planowana inwestycja zlokalizowana będzie w powiecie staszowskim, Gminie Rytwiany, w centrum miejscowości Rytwiany na działka o numerach ewidencyjnych 1127/16, 1127/17 obręb Rytwiany.

3. Charakterystyka społeczno-gospodarcza obszaru objętego projektem

Szczegółowa diagnoza społeczno-gospodarcza Gminy Rytwiany została przedstawiona w dokumencie *Diagnoza strategiczna na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Gminy Rytwiany na lata 2015–2025* (Załącznik 1). W Diagnozie zaprezentowano uwarunkowania społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe i kulturowe. Porównano wybrane dziedziny rozwoju Gminy Rytwiany do średniej dla kraju, województwa świętokrzyskiego, powiatu staszowskiego oraz gmin wchodzących w skład powiatu.

Liczba ludności podlegała wahaniom. Gminę zamieszkuje 6 358 osoby, a gęstość zaludnienia wynosiła 51 osób/km². Na stan liczby ludności wpłynął przede wszystkim ujemny współczynnik przyrostu naturalnego oraz ujemne saldo migracji. Zarówno współczynnik przyrostu naturalnego jak i saldo migracji miały znacznie gorszy wynik niż średnia w Polsce i województwie świętokrzyskim. Niekorzystną sytuację demograficzną może odzwierciedlać rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, jednak ogólna sytuacja demograficzna Gminy Rytwiany na tle zarówno Polski jak i województwa świętokrzyskiego wypada dobrze. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest wyższa od średnich w kraju i województwie, co świadczy o młodym społeczeństwie, ponadto pomimo wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym jest ona nadal lepsza od średniej województwa, a w 2015 roku była równa średniej w Polsce.

Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym odzwierciedla zmniejszająca się liczba dzieci w szkole podstawowej. Od 2008 roku widoczny jest systematyczny spadek ilości uczniów w szkole podstawowej. Dobrą, jakość szkolnictwa w gminie obrazują wyniki egzaminów szkolnych. Biorąc pod uwagę sprawdzian w 6 klasie szkoły podstawowej oraz egzamin gimnazjalny w 2015 roku, uczniowie z Gminy Rytwiany osiągnęli wyższe wyniki w porównaniu do średniej krajowej, wojewódzkiej i powiatu – potwierdza to posiadany przez gminę potencjał w postaci kapitału społecznego.

Na terenie Gminy Rytwiany niepokojące wartości przyjmują wskaźniki obrazujące potencjał gospodarczy. Zauważalna jest niska przedsiębiorczość wśród mieszkańców. W Gminie Rytwiany zarejestrowane były 422 podmioty gospodarcze. Wskaźnik liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców oraz nowo powstających przedsiębiorstw był znacznie niższy w porównaniu do średniej dla Polski i województwa świętokrzyskiego. Sytuację na rynku pracy odzwierciedla wysoki poziom bezrobocia w liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

Udział procentowy bezrobotnych w tej grupie wiekowej wynosił 9,4% i był wyższy niż średnia w Polsce (8,8%), ale zdecydowanie niższy niż w województwie świętokrzyskim (11,3%).

Analiza budżetu gminy wskazuje na pogarszającą się sytuację finansową. Dochody oraz wydatki budżetu Gminy Rytwiany są zdecydowanie niższe w porównaniu do średnich w Polsce, województwie świętokrzyskim i powiecie staszowskim. W 2013 roku udział dochodów własnych w dochodach ogółem wyniósł jedynie 27,9%, co świadczy o niskich możliwościach finansowych gminy, m.in. w zakresie realizowanych inwestycji.

Biorąc pod uwagę aktywność w pozyskiwaniu funduszy unijnych w latach 2007–2013 Gmina Rytwiany wypadła dosyć dobrze na tle gmin powiatu staszowskiego. Na jej terenie zrealizowano 12 projektów w ramach RPO Województwa Świętokrzyskiego, a kwota dofinansowania średnio na 1 osobę wyniosła 2 103,39 zł.

Pod względem turystycznym w Gminie Rytwiany należy zwrócić szczególną uwagę na obiekt turystyczny Pustelnia Złotego Lasu, generujący rocznie ok. 40 tys. Odwiedzających.

4. Zabytki na obszarze objętym projektem

Klasztor Pokamedulski w Rytwianach

Klasztor w Rytwianach to najcenniejszy nie tylko w skali regionu, ale również i Polski a nawet Europy, pokamedulski zespół sakralny. Powstał w 1621r. z fundacji Jana Magnusa Tęczyńskiego, usytuowany na niewielkim wzniesieniu, pośród wspaniałych lasów, jest oddalony o kilka kilometrów od ludzkich

siedlisk. Klasztor wraz z zabudowaniami był drugim, po krakowskich Bielanych ośrodkiem kamedulskim w Polsce. Ważnym jest fakt, iż zachował się on w formie prawie nie zmienionej w stosunku do pierwotnego założenia. Osobliwością Klasztoru jest ukryta w jednej z szaf unikatowa w skali kraju figura woskowa (pośmiertna maska), Anny Dziulanki – pół Włoszki niskiego stanu, wybranki magnata Opalińskiego, który stracił dla niej głowę, narażając na szwank reputację jednego z najznacześniejszych rodów ówczesnej Rzeczypospolitej. W kryptach pod kościołem znajdują się groby zakonników, w kapitułarzu grobowiec rodziny

Radziwiłłów, a w podziemiach kaplicy p.w. św. Romualda sarkofag Stanisława Łukasza Opalińskiego. Ołtarz główny klasztoru zdobi obraz przeora rytwiańskiego klasztoru w latach 1623-32 Venanto da Subiaco. W historii pustelni w sposób szczególny zapisały się prace prowadzone z inicjatywy Elżbiety Sieniawskiej. Między 1717 a 1719 rokiem architekt Giovanni Spazzio wzmocnił fundamenty pod kościołem. Równoległe, obok prac budowlanych, odnowiono również malowidła w świątyni. Ich restauracja powierzona została malarzowi Karolowi de Prevot. Przez okres ponad dwóch wieków w eremie toczyło się ciche, okryte tajemnicą życie. Nie ominęły go nieszczęśliwe wypadki losowe (dwa pożary: w 1737 i 1741 roku, w czasie, których zniszczeniu uległa między innymi biblioteka), ani też smutne wydarzenia związane z historią naszego narodu. 16 czerwca 1820 roku, na mocy ustawy o zniesieniu klasztorów,

dokonano kasaty konwentu. Ostatni czterej zakonnicy przebywali w pustelni do 1825 roku, kiedy to przeniesiono ich do eremu warszawskiego.

W XIX wieku, staraniem Elżbiety z Branickich i Adama z hrabiów Potockich, opuszczony klasztor powierzono ojcom reformatom. Wkrótce jednak (1864 r.) kolejne zarządzenia władz carskich po upadku powstania styczniowego zmusiły

ich do opuszczenia Rytwian. W 1925 roku podjęto jeszcze jedną próbę przywrócenia dawnego stanu. Do klasztoru powrócili kameduli. Jednak stan opuszczonych od lat zabudowań uniemożliwił zamieszkanie w nich. Z tego też powodu w rok później zakonnicy zostali z polecenia przełożonych odwołani. W 1935 roku świątynia stała się kościołem parafialnym dla mieszkańców Rytwian, Kłody i okolicznych wiosek. Ostatnie czterdzieści lat w historii klasztoru to czas heroicznej opieki nad obiektem ze strony księdza kan. Adama Łęckiego.

Drewniany kościółek w Strzegomiu

Jednym z najcenniejszych zabytków drewnianej architektury sakralnej w regionie jest urokliwy kościółek w Strzegomiu. Żeby dotrzeć do Strzegomia, starej wsi królewskiej, zagubionej w lasach staszowskich, należy zjechać z głównej szosy łączącej Sandomierz ze Staszowem. Nazwa wsi pojawia się w XII wieku - na pieczęci zachował się napis " Gniewomir ze Strzegomia ".

Parafia strzegomska istnieje od połowy XIV wieku. Kiedy zbudowano kościół w Strzegomiu, tego dokładnie nie wiadomo. Jan Długosz wspomina o istnieniu w tej wsi drewnianej świątyni p.w.św. Andrzeja Apostoła, której kolatorem był sam król Polski. W pierwszej połowie XIV

wieku parafia Strzegom wynosiła 33,2 km² i mieszkały w niej 192 osoby. Na 1 km² przypadało 5,8 osoby. Miejskowa tradycja ludowa przekazuje, że król Kazimierz Wielki, polując w okolicznych lasach, chciał mieć w pobliżu kaplice i dlatego kazał wybudować niewielką świątynię. Za wsią ciągnie się pas niewielkich wzgórz, z których ponoć spuszczano potężne bale. W miejscu gdzie się zatrzymały zbudowano

kościół.

Przyjmuje się, że istniejącą świątynię z bali modrzewiowych wzniesiono na przełomie XVI i XVII w, konsekrował ja bp krakowski Jan Radziwiłł. W 1609 r. Bp Tylicki dołączył Strzegom do parafii w Wiązownicy. Strzegomski kościół był dawniej często zaniedbywany, o czym świadczą zapiski po wizytacjach. Gruntowne odnowienie przeszedł po 1857 r. Najstarszymi częściami są prezbiterium i przednia część nawy. Pierwotnie był więc jeszcze mniejszy i w takim kształcie przetrwał do naszego wieku, kiedy to został znacznie przedłużony. W poprzednim kształcie był zbyt ciasny. Konstrukcję budowli stanowią potężne bierwiona modrzewiowe, które zostały w środku i na zewnątrz oszalowane deskami. Kościół

w Strzegomiu składa się z trzech naw. Środkowa, najwyższa, przykryta jest płaskim stropem. Dwie boczne, oddzielone słupkami od środka i znacznie niższe mają stropy skośne, co wynika z kształtu dachu siodłowego krytego gontem. Wnętrze tego oryginalnego zabytku przepojone jest staropolską atmosferą. Wszystko jest tu miniaturowe: późnorenesansowy ołtarz główny z pociemniałym od starości obrazem Piety (uchodzący dawniej za cudowny) siedemnastowieczna ambona, barokowe ołtarze boczne ustawione przy tęczy (w lewym obraz Przemienienia Pańskiego, w prawym wizerunek św. Mikołaja). Chór również barokowy.

Pozostałe zabytki. Inne z ciekawych obiektów to: ruiny gotyckiego zamku obronnego z XV w. w Rytwianach wraz z pozostałościami fosy, którego fundatorem był biskup krakowski i arcybiskup gnieźnieński Wojciech Jastrzębiec oraz XIX - wieczny pałac w Rytwianach, otoczony starym, zadbanym parkiem, będący dawniej siedzibą reprezentacyjną księcia Artura Radziwiłła. Dziś pałac jest luksusowym hotelem, pełniącym funkcję ośrodka wypoczynkowo – rehabilitacyjnego z bogatą bazą zabiegową i leczniczą. Jest to także idealne miejsce na wypoczynek oraz organizację szkoleń, kursów, konferencji, bankietów i przyjęć okolicznościowych.

Młyn na Grobli

Obecnie właścicielem Hotelu jest DGP DOZORBUD Grupa Polska Sp. z o.o. z siedzibą w Legnicy. Dla gości ceniących estetykę i komfort przygotowano 45 miejsc noclegowych w pokojach jedno-, dwu-, trzy i czteroosobowych o najwyższym standardzie oraz dwa ekskluzywne apartamenty. Wnętrze hotelu to doskonałe połączenie nowoczesności i stylu retro. Na terenie gminy znajdziemy zabudowania dawnego przemysłu rolno – spożywczego w Rytwianach: m. in. zabudowania dawnej gorzelnicy (dziś niewykorzystane), wciąż czynnej cegielni, budynku młyna wodnego w miejscowości Grobla i inne. Spotkamy również ciekawe zabytki ludowego budownictwa mieszkalnego i gospodarczego a także liczne przydrożne kapliczki w Rytwianach, Niedziałkach, Kłodzie i Tuklęczy.

Gorzelnia

Gmina Rytwiany należy do najpiękniejszych zakątków w województwie świętokrzyskim. Wśród rozległych lasów zachowały się miejsca o wyjątkowych wartościach przyrodniczych. Jednym z nich jest leśno – wodny rezerwat przyrody „Dziki Staw”, w skład którego wchodzi jezioro potorfowe o pow. 2,9 ha i głębokości około 2 m.

Otoczony jest dzikimi, podmokłymi łąkami z bardzo rzadkimi gatunkami

roślin i zwierząt i pięknym, 120-letnim modrzewiowym lasem, z wspaniałymi okazami modrzewia europejskiego, osiągającego wymiary ponad 35 m! Można tu spotkać kormorany, perkozy, czarne bociany, czaple, wydry i borsuki. Stwierdzono występowanie bardzo rzadkiego chronionego gatunku paproci pn. salwinia pływająca. Ta oaza ciszy i spokoju wywrze wrażenie nawet na najbardziej wybrednym turyście.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest to jedna z najpopularniejszych i najskuteczniejszych metod analitycznych wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse) i *Threats* (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia) należące do otoczenia bliższego i dalszego są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

Schemat analizy SWOT

S	<i>Strengths</i>	Silne strony, atuty, zalety	ZASOBY
W	<i>Weaknesses</i>	Słabe strony, słabości, wady	
O	<i>Opportunities</i>	Szanse, możliwości, okazje	OTOCZENIE
T	<i>Threats</i>	Zagrożenia, trudności	

Źródło: Opracowanie własne

Poniższa analiza SWOT została przeprowadzona dla Gminy Rytwiany, jako część *Strategii Rozwoju Gminy Rytwiany na lata 2015–2025*. Obejmuje ona główne elementy mające wpływ na rozwój regionu. Analizy dokonano w oparciu o dostępne dane uzyskane podczas prac nad Strategią, w tym dane GUS, informacje zebrane podczas warsztatów grupowych, przeprowadzonych badań ankietowych, a także na podstawie obserwacji własnych.

Analiza SWOT

ANALIZA SWOT	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Posiadany kapitał społeczny poparty wysokimi wynikami egzaminów w szkole podstawowej i gimnazjum. 2. Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców wyższa od średniej dla Polski, województwa i powiatu. 3. Położenie w sąsiedztwie terenów inwestycyjnych wchodzących w skład Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice. 4. Duża lesistość terenu i formy ochrony przyrody stanowiące o dużej atrakcyjności przyrodniczej. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niska samodzielność finansowa gminy – spadający udział dochodów własnych w dochodach ogółem. 2. Ujemny wskaźnik salda migracji oraz współczynnik przyrostu naturalnego. 3. Niższa od średniej dla kraju, województwa i powiatu liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. 4. Mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. 5. Wysoki udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku

	<p>produkcyjnym.</p> <p>6. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna gminy.</p> <p>7. Słabe wykorzystanie technik informacyjno-komunikacyjnych (TIK) w administracji publicznej.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Możliwość pozyskania środków z funduszy europejskich na lata 2014–2020 oraz środków krajowych. 2. Wykorzystanie potencjału produktów turystycznych: Golejów, Kurozwęki i Pustelnia Złotego Lasu. 3. Zawiązanie trójsektorowych partnerstw na rzecz rozwoju regionu. 4. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. 5. Możliwe inwestycje przedsiębiorców na terenach inwestycyjnych gmin sąsiednich. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Depopulacja mieszkańców regionu. 2. Zmniejszenie liczby nowo zakładanych przedsiębiorstw na terenie gminy w wyniku rozwoju terenów inwestycyjnych w gminach sąsiednich.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Rytwiany, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują, bądź mogą oddziaływać na gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które posiadają Rytwiany. Poniżej pogrupowane zostały w punktach słabe strony i równoważące je strony mocne, wnioski z sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz przykłady, w jaki sposób można wykorzystać szanse, aby zniwelować istniejące problemy i przewyciężyć zagrożenia.

1. Obecna sytuacja demograficzna wymaga podjęcia szeregu działań, które będą przeciwdziałać zjawisku depopulacji. Jednym z nich jest stworzenie atrakcyjnych warunków do osiedlania się na terenie gminy. Innymi czynnikami przyciągającymi są: odpowiednie możliwości do prowadzenia działalności gospodarczej, kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej, a także zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych m.in. dostęp do opieki żłobkowej i przedszkolnej oraz wysoki poziom edukacji. Istotne są także działania wzmacniające tożsamość lokalną i przywiązanie do miejsca pochodzenia.
2. Starzejące się społeczeństwo to problem całego województwa świętokrzyskiego, jak i kraju. Na depopulację mieszkańców gminy ma wpływ niekorzystna sytuacja na rynku pracy, przejawiająca się rosnącym poziomem bezrobocia. Niską atrakcyjność gospodarczą gminy oraz niską przedsiębiorczość wśród mieszkańców potwierdza mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych oraz nowo powstających firm na terenie gminy. W związku z tym należy stworzyć warunki do rozwoju przedsiębiorczości oraz podjąć działania aktywizujące miejscową ludność. Pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy powinno mieć także wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.
3. Analiza budżetu wskazuje na pogarszającą się sytuację finansową gminy. Z roku na rok maleje udział dochodów własnych w dochodach ogółem gminy, co świadczy o coraz mniejszej samodzielności finansowej. Spadek dochodów własnych gminy związany jest ze spadkiem dochodów jej mieszkańców. Należy wzmacniać sektor małych i średnich przedsiębiorstw, zachęcać do powstawania kolejnych podmiotów gospodarczych. Dzięki nowo powstającym podmiotom gospodarczym oraz zahamowaniu zjawiska migracji zwiększone zostaną wpływy do budżetu z podatku od osób fizycznych i prawnych, a tym samym gmina będzie dysponować większymi możliwościami inwestycyjnymi na swoim terenie, co przyczyni się do wzrostu jakości życia mieszkańców.
4. Gmina Rytwiany posiada potencjał w postaci młodego społeczeństwa, świadczą o tym wyniki z egzaminów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Należy stworzyć odpowiednie warunki do wykorzystania tego potencjału poprzez rozwój przedsiębiorczości wśród dzieci i młodzieży, a tym samym zachęcanie ich do otwierania na terenie swojej gminy działalności gospodarczych w późniejszych latach życia.

5. Położenie Gminy Rytwiany może być zarówno pozytywnym jak i negatywnym czynnikiem jej rozwoju. Bliskie sąsiedztwo dwóch stref inwestycyjnych – istniejącej w Połańcu i tworzonej w Staszowie może spowodować spadek liczby zakładanych przedsiębiorstw na terenie gminy, ale jednocześnie tworzyć potencjalne miejsca pracy dla gmin sąsiednich, w tym dla Rytwian. Dodatkowo Rytwiany mogą zostać w ten sposób „sypialnią” dla dwóch ośrodków dających zatrudnienie.
6. Dogodne skomunikowanie w kierunku Mielca może spowodować odpływ mieszkańców, nie tylko rozumiany jako ujemne saldo migracji, ale również w zakresie wydatkowanej ilości pieniędzy. Jeżeli nastąpi spadek w ilości kupowanych produktów i usług, będziemy mieć do czynienia ze spadkiem ilości pieniądza w obiegu na terenie Gminy Rytwiany, a co za tym idzie – z mniejszymi dochodami mieszkańców i wpływami do budżetu z tytułu podatków.
7. Posiadane walory środowiska naturalnego należy eksponować, ale jednocześnie chronić. Rosnące zainteresowanie aktywnym spędzaniem czasu wolnego na świeżym powietrzu oraz prowadzeniem zdrowego trybu życia wskazuje na potrzebę inwestycji w zakresie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, które będą skierowane zarówno do mieszkańców, jak i turystów. Na terenie gminy znajduje się także obiekt mający szczególną wartość historyczną i kulturową (pokamedulski klasztor w Rytwianach). Chociaż turystyka nie jest znaczącą gałęzią gospodarczą w Gminie Rytwiany, a gmina samodzielnie nie będzie generować znaczącego ruchu turystycznego – należy wspierać jej rozwój. Ważne jest stworzenie w porozumieniu z gminami sąsiednimi rozpoznawalnego produktu prozdrowotnego oraz wspólnej oferty turystycznej. Warto zwiększyć ofertę bezpiecznych ścieżek rowerowych oraz szlaków pieszych. Dodatkowo należy wspierać inicjatywy o charakterze kulturalnym i turystycznym, które będą wzmacniać integrację społeczną mieszkańców.
8. Gmina Rytwiany powinna wykorzystać szansę na rozwój, jaką dają fundusze unijne. Możliwość uzyskania dofinansowania z Unii Europejskiej na realizację nowych projektów oraz istnienie różnych form partnerstwa sektora społeczno-gospodarczego, jeśli zostaną odpowiednio wykorzystane do pobudzania przedsiębiorczości wśród mieszkańców oraz tworzenia odpowiednich warunków do rozwoju – mogą przynieść wymierne korzyści w postaci zwiększonych dochodów mieszkańców oraz wpływów do budżetu gminy. Wzrost przedsiębiorczości przełoży się również na spadek bezrobocia. Ponadto środki finansowe mogą zostać wykorzystane do rozbudowy infrastruktury turystycznej i około turystycznej.

9. Ważne z punktu widzenia rozwoju gminy jest inwestowanie w rozwój oraz upowszechnianie technologii informacyjno-komunikacyjnych. TIK jest obecnie dziedziną, która przenika przez wszystkie sfery życia społecznego i gospodarczego. Dzięki nowej perspektywie finansowej będzie możliwość zwiększenia zastosowania TIK w instytucjach publicznych.
10. Obecnie bardzo duże znaczenie ma czyste środowisko. Należy zwiększać świadomość ekologiczną wśród mieszkańców. Koncepcja kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego powinna współgrać z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Podnoszenie świadomości ekologicznej powinno mieć miejsce już wśród najmłodszych mieszkańców gminy. Najprostszym sposobem na upowszechnianie tej wiedzy jest organizacja zajęć dodatkowych dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich. Ważną rolę w poprawie stanu środowiska naturalnego powinny odegrać inwestycje wykorzystujące odnawialne źródła energii, jako alternatywne źródła dla ogrzewania węglem. Działania te przyczynią się do obniżenia niskiej emisji na obszarze gminy.

6. Zgodność ze strategicznymi dokumentami dotyczącymi rozwoju obszaru endogenicznego

Wykaz powiązań celów Strategii Rozwoju z dokumentami strategicznymi

<i>Lp</i>	<i>Program</i>	<i>Misja/Cel/Priorytet/Działanie¹</i>
1.	<i>Strategia Europa 2020</i>	<p>Cel główny 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lat, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów.</p> <p>Cel główny 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20%, w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w</p>

¹ Zapisy w tabeli przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 roku 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości.</p> <p>Cel główny 4: Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p>Cel główny 5: Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>
2.	<p><i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i></p>	<p>Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo.</p> <p>Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem.</p> <p>Cel I.3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzebiaktywności obywatela.</p> <p>I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.</p> <p>Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka.</p> <p>Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.</p> <p>II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.</p> <p>Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.</p> <p>II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.</p> <p>Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.</p> <p>II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.</p> <p>II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.</p> <p>II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.</p> <p>Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.</p> <p>II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami.</p> <p>II.6.4. Poprawa stanu środowiska.</p> <p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna.</p>

		<p>Cel III.1. Integracja społeczna.</p> <p>III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.</p> <p>III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.</p>
3.	<p><i>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowa nia Kraju 2030</i></p>	<p>Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p>2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania się procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału dla specjalizacji terytorialnej.</p> <p>2.2.4. Wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej.</p> <p>Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.</p> <p>3.1.3. Poprawa dostępności ośrodków subregionalnych oraz obszarów wiejskich.</p> <p>Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.</p> <p>4.6. Zmniejszenie obciążenia środowiska powodowanego emisjami zanieczyszczeń do wód, atmosfery i gleby.</p>
4.	<p><i>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie</i></p>	<p>Cel 1 Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów.</p> <p>1.2.2 Wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych.</p> <p>1.2.3 Rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich.</p> <p>1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego.</p> <p>1.3.3 Zwiększanie możliwości wprowadzania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorstwa i instytucje regionalne.</p>

		<p>1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu.</p> <p>1.3.5 Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne.</p> <p>1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.</p> <p>2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.</p>
5.	<p><i>Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020</i></p>	<p>Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego.</p> <p>Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy.</p> <p>Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP.</p> <p>Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.</p>
6.	<p><i>Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020</i></p>	<p>Cel strategiczny 1: Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej.</p> <p>1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w regionie.</p> <p>Cel strategiczny 2: Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.</p> <p>2.4 Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa.</p> <p>2.5 Specjalizacje przyszłości, czyli rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane jako rzeczywiście perspektywiczne.</p> <p>Cel strategiczny 3: Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.</p> <p>3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.</p> <p>3.2 Usprawnianie i rozwój Regionalnego Systemu Innowacji, czyli</p>

		<p>potrzeba wzmocnienia istniejącego fundamentu dla przepływu i wykorzystania wiedzy.</p> <p>3.3 Tworzenie sprzyjających warunków dla przedsiębiorczości, w tym przede wszystkim sektora MŚP, czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.</p> <p>Cel strategiczny 5: Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p> <p>5.1 Rozwój usług publicznych.</p> <p>Cel strategiczny 6: Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.</p> <p>6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.</p> <p>6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.</p>
7.	<p><i>Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016 – 2025</i></p>	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Staszowskiego na lata 2016-2025 wyznacza główne kierunki jego rozwoju, a także przyjmuje do realizacji szereg inwestycji. W Strategii zostały wyznaczone następujące cele strategiczne i operacyjne zgodne z planowanym projektem:</p> <p>Cel strategiczny I -Wyzwalanie inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego powiatu oraz przeciwdziałanie bezrobociu.</p> <p>Cel operacyjny I.2. Rozwój działalności gospodarczej w różnych formach organizacyjnych i prawnych, w tym w partnerstwie publiczno-prywatnym oraz w formie podmiotów ekonomii społecznej. Szkolenie pracowników administracji i pedagogów.</p> <p>Cel operacyjny I.5. Inwestycje w oparciu o fundusze unijne na rozwój i nowe technologie, w tym na produkcję energii odnawialnej.</p> <p>Cel strategiczny II - Rozbudowa infrastruktury drogowej, gospodarczej, technicznej i informatycznej.</p> <p>Cel operacyjny II.1. Kontynuacja inwestycji drogowych, zarówno na drogach powiatowych jak i gminnych oraz wojewódzkich.</p> <p>Cel strategiczny V- Rozwój nauki i oświaty, upowszechnianie sportu i</p>

	<p>zdrowego trybu życia. Troska o zachowanie dóbr kultury.</p> <p>Cel operacyjny V.3. Wspieranie działalności związków sportowych oraz klubów, organizowanie rozgrywek i festynów oraz innych imprez o charakterze masowym</p> <p>Cel operacyjny V.5. Działania zmierzające do zachowania dóbr kultury, zapobieganie dewastacji zabytków i pomników przyrody. Prowadzenie działalności edukacyjnych i promocyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Cel operacyjny V.6. Budowa ścieżek edukacyjnych.</p> <p>Cel operacyjny V.7. Remont i konserwacja zabytków oraz tworzenie produktów turystycznych.</p> <p>Cel strategiczny VI- Poprawa bezpieczeństwa obywateli, przeciwdziałanie zagrożeniom</p> <p>Cel operacyjny VI.4. Poprawa stanu dróg w kierunku zwiększenia bezpieczeństwa, a także infrastruktury w miejscach rekreacji i wypoczynku.</p> <p>Cel strategiczny VII -Rozwój powiatu poprzez kontakty krajowe i zagraniczne. Promocja sztandarowych produktów turystycznych i dóbr kultury.</p> <p>Cel operacyjny VII.1. Wprowadzanie innowacyjnych metod dla pobudzenia aktywności gospodarczej i społecznej w kontaktach międzyregionalnych i międzynarodowych z wykorzystaniem programów krajowych i Unii Europejskiej.</p> <p>Cel Operacyjny VII.3 Tworzenie płaszczyzn integracji i współpracy między głównymi aktorami rynku lokalnego a potencjalnymi odbiorcami oferowanych towarów i usług</p> <p>Cel operacyjny VII.4. Promocja powiatu, jako ważna dziedzina życia gospodarczego i nieodłączna cecha działań prorozwojowych. Tworzenie zespołów wykwalifikowanych osób dla realizacji projektów i pozyskiwaniu funduszy promocyjnych.</p> <p>Cel operacyjny VII.5. Tworzenie markowych produktów turystycznych oraz ochrona przed likwidacją dotychczasowego dorobku.</p>
--	---

8	<p style="text-align: center;"><i>Strategia Rozwoju Gminy Rytwiany na lata 2015–2025</i></p>	<p>Strategia Rozwoju Gminy Rytwiany na lata 2015-2025 jest kluczową deklaracją samorządu, w której definiuje on wizję i kierunki rozwoju miasta. Prezentowany program działania jest spójny ze strategiami i programami rozwoju na poziomie krajowym i wojewódzkim.</p> <p>W Strategii zostały wyznaczone następujące cele strategiczne i cele operacyjne rozwoju Rytwian zgodne z planowanym projektem:</p> <p>1. Rytwiany – gminą aktywnych społecznie mieszkańców</p> <p style="padding-left: 40px;">1.1. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej.</p> <p style="padding-left: 80px;">1.1.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych.</p> <p style="padding-left: 80px;">1.1.2. Wspieranie i budowanie zaangażowania mieszkańców w rozwój gminy.</p> <p style="padding-left: 40px;">1.2. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych.</p> <p style="padding-left: 80px;">1.2.1. Wzrost dostępu i jakości oferowanych usług publicznych.</p> <p style="padding-left: 80px;">1.2.2. Kształtowanie estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej.</p> <p style="padding-left: 80px;">1.2.3. Ograniczenie niskiej emisji i ochrona środowiska naturalnego.</p> <p>2. Rytwiany – gminą przedsiębiorczych mieszkańców</p> <p style="padding-left: 40px;">2.1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego.</p> <p style="padding-left: 80px;">2.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.</p> <p style="padding-left: 80px;">2.1.2. Wspieranie inicjatyw i partnerstw na rzecz rozwoju gospodarczego.</p> <p style="padding-left: 40px;">1.2. Tworzenie warunków do rozwoju przemysłu turystycznego na terenie gminy.</p> <p style="padding-left: 80px;">2.2.1. Zbudowanie rozpoznawalnego produktu turystycznego.</p> <p style="padding-left: 80px;">2.2.2. Powstanie infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej.</p>

7. Planowane działania do realizacji

3.

Planowane Projekty			
L.p.	Podmiot	Zakres	Koszt [PLN]
1.	db projekt Konrad Gądek	<p>Przebudowa obiektów starej gorzelnii w Rytwianach z przeznaczeniem na Browar& Hotel SPA</p> <p>Projekt obejmujący przebudowę budynków starej gorzelnii wraz z obiektami towarzyszącymi i ich adaptację do funkcji gospodarczych. Przewiduję się stworzenie w tym miejscu obiektu pod nazwą <i>Browar&Hotel SPA</i> w Rytwianach, w związku z czym w przedmiotowym, zabytkowym obiekcie nie tylko zostaną stworzone nowe funkcje (hotel i SPA) ale też funkcje nawiązujące do jego historii i dawnego przeznaczenia (uruchomienie browaru), a także utworzone zostanie muzeum. Zakres projektu obejmuje prace remontowe i modernizacyjne związane z dostosowaniem obiektów do pełnienia nowych funkcji, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych. Konieczne będą również prace związane z funkcjonalnym zagospodarowaniem terenu otaczającego obiekt, w tym poprawa jego estetyki, m.in. poprzez stworzenie alejek, terenów zieleni urządzonej i elementów małej architektury.</p>	<p>Max. 4 000 000,00</p>
	GMINA RYTWIANY	<p>Podniesienie atrakcyjności turystycznej Gminy Rytwiany:</p> <p>a)budowa tężni solnej i wodnego kina plenerowego w Rytwianach</p> <p>b)wyeksponowanie walorów turystycznych ruin zamku w Rytwianach poprzez wykonanie wizualizacji oraz częściowe odkrycie i odrestaurowanie murów</p> <p>c)budowa nowych oraz oznakowanie istniejących ścieżek rowerowych</p>	<p>Max. 500 000,00</p>

RAZEM: Max 4 500 000,00zł

Gminy powiatu staszowskiego, min.: Gmina Staszów, Gmina Rytwiany oraz Gmina Szydłów stanowią duży potencjał turystyczny, który w kompleksowym ujęciu pozwoli na rozwój tego mikroregionu. Obszar ten posiada ogromny potencjał, o czym świadczą zlokalizowane na tym terenie zabytki historyczno – turystyczne, urokliwe miejsca wypoczynkowe, baza turystyczna, ale przede wszystkim unikatowy krajobraz i czysta przyroda.

Samorządy te mają korzystną lokalizację pod względem turystycznym i inwestycyjnym, m.in. rozpoczęte prace nad Staszowskim Obszarem Gospodarczym, co daje szansę na pozyskanie inwestorów, którzy potencjalnie stworzą miejsca pracy dla mieszkańców gminy, oraz miejsca chociażby takie jak Zamek w Szydłowie, Kompleks Pałacowy w Kurozwękach czy Pustelnia Złotego Lasu w Rytwianach.

Atrakcyjność turystyczna omawianego obszaru powinna odzwierciedlić się w liczbie zmodernizowanej bazy i infrastruktury około turystycznej, nowo powstałych miejsc noclegowo – restauratorskich, ścieżek rowerowych (które można połączyć z trasą Green Velo), itp. które to będą pozwalały na przyciąganie turystów.

Wydaje się zatem istotnym, z punktu pobudzenia aktywności gospodarczej mieszkańców gmin, zmodernizowanie infrastruktury okołoturystycznej, stworzenie nowoczesnej i kompleksowej oferty turystycznej, odpowiadającej na potrzeby rodzin, dzieci, młodzieży i seniorów, a która będzie mogła jednocześnie konkurować z innymi, sąsiednimi ośrodkami turystycznymi.

8. System wdrażania i monitorowania

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji jest wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, który pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów.

Opracowanie systemu monitorowania i ewaluacji umożliwi gromadzenie bieżących danych dotyczących postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Pozwoli również na

obserwację rezultatów prowadzonych działań, a w razie potrzeby na wprowadzenie niezbędnych aktualizacji oraz korekt. Zakres monitoringu i ewaluacji wyznaczają określone cele szczegółowe, działania priorytetowe oraz zaplanowane przedsięwzięcia. Monitoring prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu.

Ewaluacja będzie prowadzona w celu określenia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów i inwestycji w niej zapisanych, a jej ocena opierać się będzie na pięciu zasadniczych kryteriach:

- skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele założone na etapie programowania;
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności;
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej;
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru;
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji;
- *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji, co najmniej raz na dwa lata;
- *mid-term* (w połowie okresu realizacji) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja;
- *ex-post* (na zakończenie realizacji) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych działań z założeniami i celami przyjętymi.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli wyeliminować w dużym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotu realizującego projekt, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów w trakcie realizacji

możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych działań (zadań), które będą wpisywać się w wyznaczone cele.

Za wdrożenie Strategii odpowiedzialny jest właściciel, natomiast za prowadzenie monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół, powołany na etapie wdrażania projektu. Zespół ds. Ewaluacji będzie się zbierał, co najmniej raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będzie m.in.:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów strategicznych;
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań;
- sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania;
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.